

Engasjerende og aktiviserende webinar: hvordan tilrettelegger vi for det?

Nora MaLaren

UiT – Norges arktiske universitet

På jakt etter gode webinar

Etter hvert som universiteter og høyskoler i Norge får flere studielokasjoner, tilbyr desentraliserte studier og retter seg mot et internasjonalt publikum, øker etterspørsel for nettbasert undervisning. Webinar er én av mange metoder som man kan ta i bruk, og forfatterens erfaringer med å holde webinar danner grunnlaget for denne artikkelen.

Forfatteren jobber som IT-tjenesteforbidler ved Avdeling for IT ved UiT Norges arktiske universitet. UiT har fem campus, over 3000 ansatte, over 16 000 studenter, og to ansatte som jobber med opplæring i bruk av IT-tjenester, der forfatteren er en av disse. Hun holder opplæring for studenter og ansatte i programvare og IT-tjenester som anvendes i studie- og arbeidshverdagen. Det er viktig at alle studenter og ansatte ved UiT får et likt tilbud på opplæring. For å kunne nå ut til alle, har man blitt nødt til å ta i bruk strategier som baserer seg på digitale medier. Mer og mer, tar opplæringen form av webinar. Forfatteren har lært en del teknikker for å holde webinar, men jakter fortsatt etter «best practice».

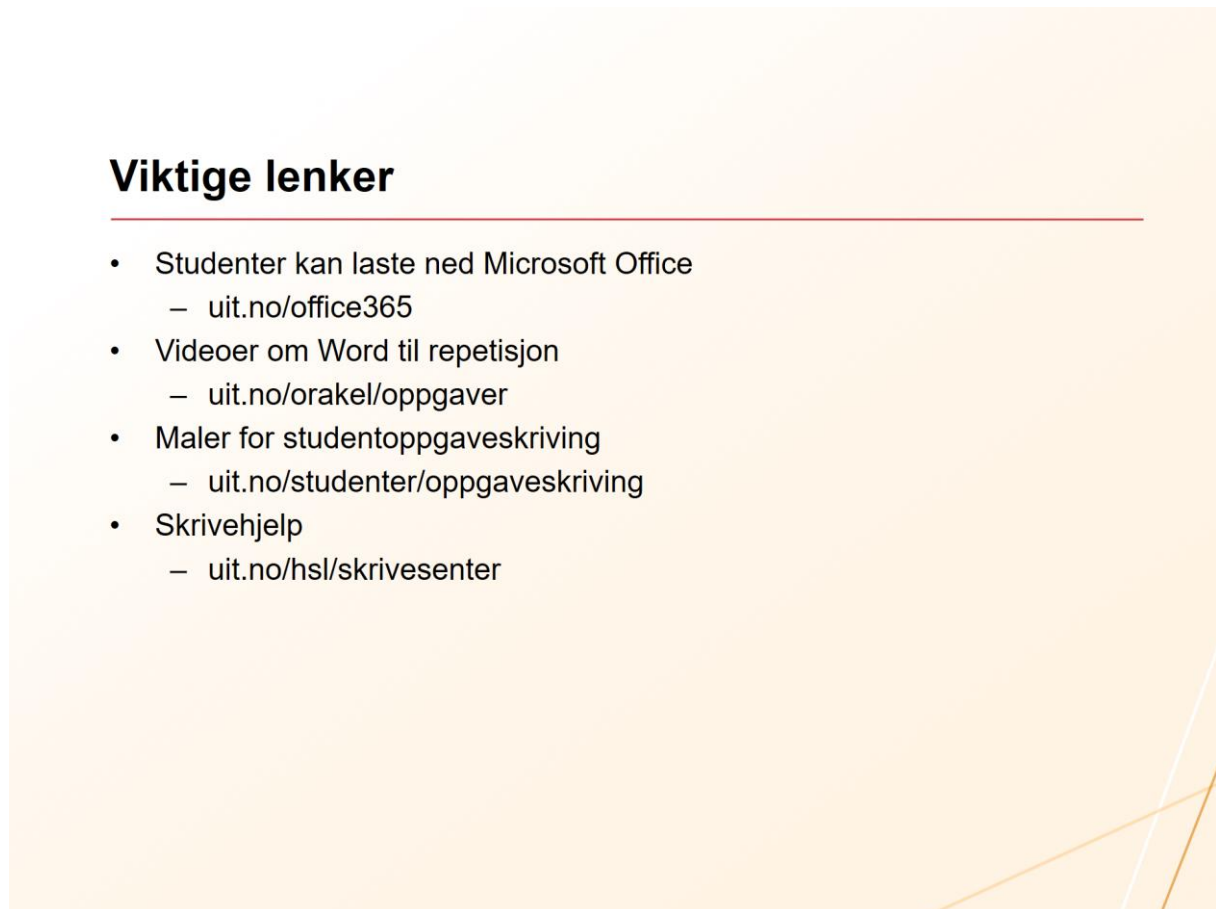
Begrepene «kursholderen» og «kursdeltakere» brukes på grunn av utgangspunktet til forfatteren. «Faglærer» og «studenter» kunne også brukes, da erfaringene vil være relevant i undervisningssammenheng.

Mål

Som nevnt ovenfor, har UiT mange studenter og ansatte spredt ut over flere studielokasjoner. I tillegg finnes det desentraliserte studier. Målet er at alle som er en del av UiT får likt tilbud på opplæring. Selvfølgelig kunne man ha reist hit og dit for å holde kurs, men kostnaden blir høy, både med tanke på tid og på reiseutgifter. Ledelsen har uttrykt et ønske på å redusere kostnader, samtidig som opplæringstilbudet økes. Da er løsningen digital, nemlig webinar og nettressurser.

For de fleste kurs og webinar som forfatteren holder, finnes det nettressurser som dekker det samme innholdet. Nettressurser dekker behovet for «just in time» opplæring, siden man vil kunne finne svar akkurat når man har behov for det. To eksempler er [ITA-kurs](#) og [Canvas –](#)

[kom i gang](#). Webinar er en mulighet til å reklamere for nettressursene. De presenteres som en måte for deltakerne til å repetere innhold etter webinar. For eksempel, kan man i starten av et Word-kurs, vise følgende lysbilde.

Figur 1: Lenker til relevante nettressurser angående Word.

Selv om det meste er dokumentert på nett, er webinar en måte å få folk til å sette av tid til å lære seg noe nytt. Dessuten, kan man gjennom, for eksempel, chat stille spørsmål mens webinar. Derfor velger forfatteren webinar som et opplæringsverktøy.

Form

I dette avsnittet diskuteres hvordan et webinar er satt opp med tanke på teknologiske verktøy, lengde og opptak. Disse er aspekter som kan bidra til, eller hindre, engasjerende webinar.

Lyd og video

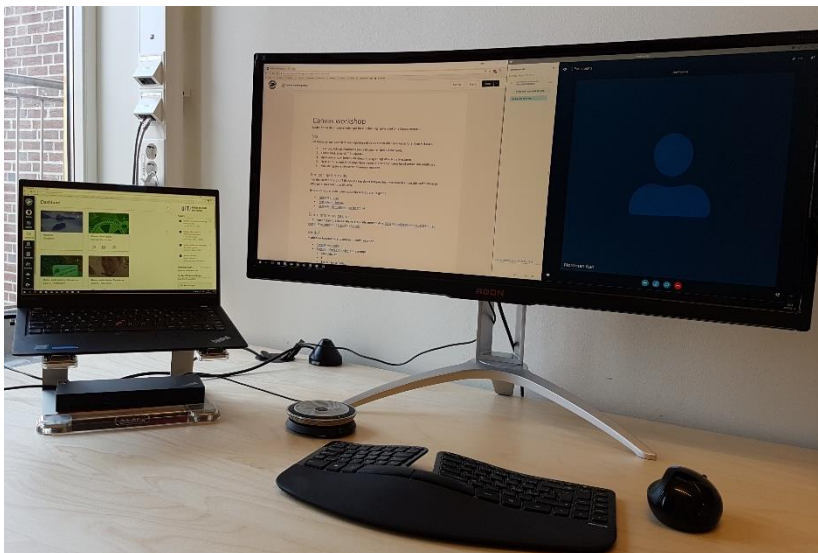
Til lyd, pleier forfatteren å bruke en [Sennheiser SP 20 bordmikrofon](#). Fordelen er at man slipper å ha på en headsett. Dessuten er det lett å mute mikrofonen under pausene.

Til video brukes det innebygde kameraet i forfatteren sin laptop.

I webinarer er det viktigere med god lyd enn god video. Så hvis man vil investere i bedre utstyr, anbefaler forfatteren å kjøpe en høykvalitetsmikrofon. Likevel er det bra om alle på et webinar har webkamera og slår det på. Dette bidrar til å skape fellesskap under webinarer til tross for at man ikke er samlet fysisk. Det er også nyttig for kursholderen å kunne kikke på videoene for å få en tilbakemelding om man jobber aktivt eller er klar for neste bolk.

Kontoroppsett

Et bra oppsett på kontoret kan gjøre det lettere å gjennomføre webinar og holde oversikt over deltakernes aktivitet. På forfatteren sitt kontor brukes en toskjermsløsning; en laptop og en ekstern skjerm i utvidet presentasjonsmodus.

Figur 2: Kontoroppsett for webinar ved å bruke to skjerm.

Skjermbildet fra laptop deles i webinarer. Oppløsning på laptop reduseres til 1024 x 640 piksler dersom man for eksempel demonstrerer en programvare som Word. Hvis temaet er en tjeneste som leveres via nettleser, forstørres nettsiden til 150-175%. Dette er for å gjøre det lettere for deltakerne til å se knappene/stegene man henviser til. I tillegg brukes Logitech Spotlight, som diskuteres lengre ned i artikkelen.

På den eksterne skjermen har forfatteren presentasjonsnotater og webinarplattformen. Ved å ha webinarplattformen (se neste avsnitt) på en separat skjerm, kan kursholderen se webkameravideoen til deltakerne og følge med i chatten uten at disse blokkerer skjermdeling av programmet som er dagens tema.

Plattform

Webinar skal være en toveis samtale mellom kursholderen og deltakerne. UiT tilbyr to løsninger for dette: Skype for Business og Adobe Connect.

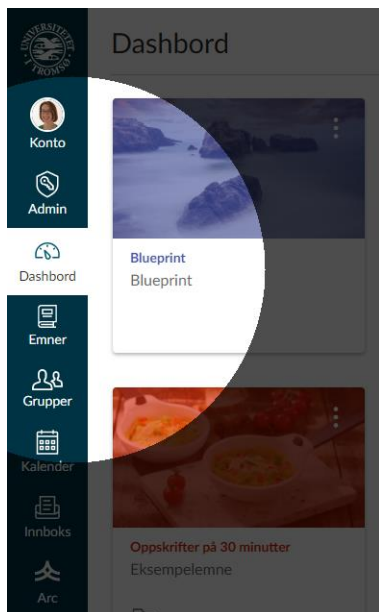
Erfaringen viser at UiT ansatte blir stadig flinkere og mer vant til å bruke Skype for Business. UiT avviklet tradisjonelle telefoner i fjor, og bruker nå Skype for Business som kontortelefon. Siden ansatte bruker Skype for Business på daglig basis, foretrekkes Skype for Business når det holdes kurs rettet mot ansatte. Det er en fordel at Skype for Business er integrert med Outlook slik at kurstilbud kan sendes ut som møteinnkalling med Skype for Business-lenke.

De fleste studentene derimot bruker ikke Skype for Business. For studenter tror forfatteren at Adobe Connect er en bedre løsning. Det er lettere å sette opp Adobe Connect første gang man bruker programmet, enn det er å bruke Skype for Business i nettleseren. En annen fordel med Adobe Connect er at man kan tilpasse lenken. For eksempel: connect.uninett.no/word. Meningsbærende og korte lenker brukes i reklamering for kurs på infoskjermene på campus.

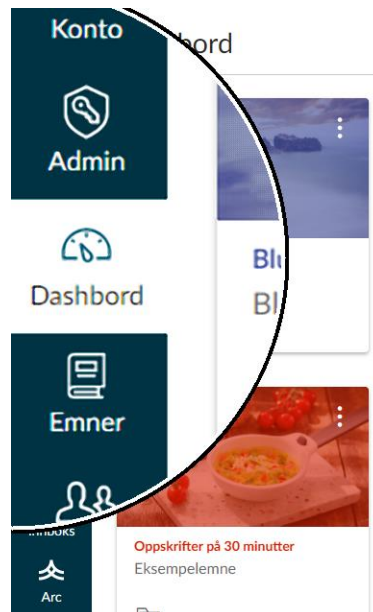
Uansett plattform man bruker, er det viktig å huske at dette skal være en toveis samtale og tilrettelegge for det.

En digital pekestokk

Som underviser eller kursholder får man ofte lyst til å peke på noe for å dra oppmerksomheten dit. Når man deler skjerm i et webinar kan man bruke musepekeren til formålet, særlig hvis man har økt størrelsen på den. En enda bedre variant er å bruke [Logitech Spotlight](#). Spotlight er som en digital laserpeker. Med den kan kursholderen oppnå en lommelykt-effekt eller forstørre små detaljer. Se bildene under.

Figur 3: Lommelykt-effekt med Spotlight.

Figur 4: Forstørrelsesglass-effekt med Spotlight.

Spotlight bidrar til at det er lettere for deltakerne å følge med. Hvis man ikke klarer å følge forelesers bevegelser på skjermen, er det vanskelig å være en aktiv deltaker.

Lengde

Med tanke på hektiske hverdager og å unngå «information overload» er erfaringen at lengden på et webinar ikke bør overskride to timer.¹

Hvis webinarer er to timer langt, bør det absolutt inkludere en 10-15 minutters pause underveis for beinstrekk, hente kaffe og generelt gjøre seg klar til den neste timen.

Forfatteren mener at én time er perfekt lengde på et webinar. Da er det lettere for deltakere å sette av tid og innholdet vil kunne være mer målrettet og konsis.

I praksis vil tidsbruk være noe lengre. Kursholderen må koble seg opp til webinarer i god tid i forkant av avtalt starttidspunktet. Kursdeltakere oppfordres også til å koble seg opp tidlig.

Dette er for at alle kan bekrefte at lyd- og videoinnstillinger fungerer.

Lengden på opptaket vil være noe kortere, og dette diskuteres i det neste avsnittet.

Opptak: fordel eller hinder?

Både studenter og ansatte ved UiT forventer at arrangement overføres live og/eller at et opptak blir tilgjengelig i etterkant. UiT sitt arbeid med [automatisk opptak av](#)

¹ For å sammenligne, til kurs med fysisk oppmøte er erfaringen at de ikke bør overskride tre timer. Webinarer bør holdes noe kortere på grunn av mindre direkte kontakt med deltakerne, noe som diskuteres senere i dokumentet.

[undervisning](#) og faglærere som anvender omvendt undervisning støtter opp under dette.

Dersom forfatteren har lagt ut et kurs uten informasjon om live overføring eller opptak, får hun spørsmål, både før og etter gjennomført kurs, om kurset kan tilgjengeliggjøres digitalt. Webinar foregår live, man kan delta fra hvor som helst, og det er mulig å gjøre opptak som man kan se på i etterkant.

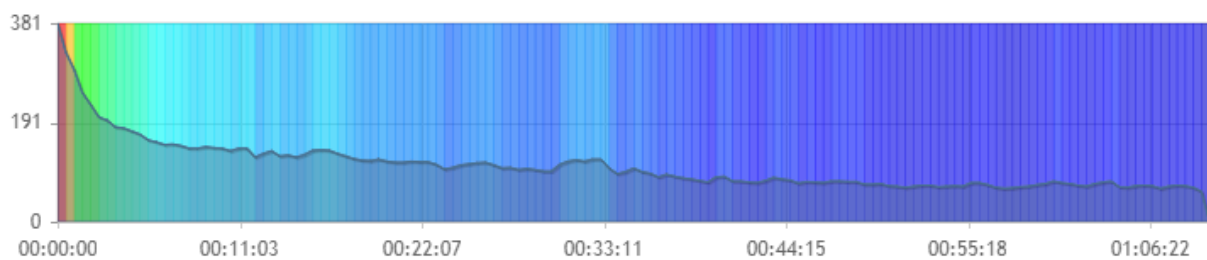
I kursannonseren må det fremkomme informasjon om at webinarer kommer til å bli tatt opp og hva opptaket skal bli brukt til. Her er et eksempel:

***NB!** Kurset kommer til å bli tatt opp og gjort tilgjengelig i opplæringsammenhenger kun for UiT studenter og ansatte. Dersom du ikke har lyst til å bli identifisert ved fullt navn, kan du delta som gjest via Skype Web App og velge et passende kortnavn (f.eks. kun fornavn).*

Forfatteren mistenker at noen ikke ønsker å delta på webinar fordi det kommer til å bli tatt opp. Dette til tross for at det annonseres at kun de med UiT brukerkonto vil få lov til å se opptaket. Enten utelukker de helt å delta, ellers de er passive deltakere. Forfatteren har opplevd dårlig oppmøte på webinar, sammenlignet med auditoriumsundervisning, samtidig som mange ser på opptakene i etterkant.

Et opptak bør være så konsis og strukturert som mulig. Man vil hjelpe de som ser på opptaket til å følge med. Dette betyr også at pauser bør redigeres bort, enten ved å pause opptaket underveis i webinarer, eller å redigere bort «død» tid i etterkant. Opptaket bør skrelles ned så mye som mulig, men på grunn av formatet vil det være vanskelig å få til like konsise opplæringsvideoer som de man lager alene på kontoret eller i studio. Disse videoene har ett tema hver, mens et webinar ofte dekker flere relaterte konsepter, og blir dermed noe lengre.

Til tross for at folk etterspør opptak fra webinar, stiller forfatteren spørsmål om hvor mye opptakene egentlig benyttes. For eksempel, det var veldig mange som begynte å se på et opptak fra et Excel-kurs, men færre så hele opptaket. Se bildet under.

Figur 5: Hvor lenge man så på et opptak fra et Excel-kurs. Y-aksen er visninger, x-aksen er tid.

Opptakene brukes delvis som reklamerings for nettressursene henvist til ovenfor. Tall for besøk på ressursidene øker samtidig som folk ser på opptakene. Hva foretrekker folk flest egentlig? Å delta på et webinar, å se på et opptak fra et webinar, eller å jobbe seg gjennom en nettside som inneholder den samme informasjonen i form av tekst, bilder, og korte videoer? Inntil videre bør man sikkert ha begge deler: nettressurser, live webinar og opptak fra webinar.

Webinarets format som begrensning til aktivitet?

Hvis man kun hører og ser på en presentasjon, kan man like godt se på en video eller jobbe seg gjennom nettressurser på egen hånd. Poenget med å holde webinar er å gi deltakerne mulighet til å stille spørsmål og diskutere fagstoffet. Dessverre er erfaringen så langt med webinar at det er mer utfordrende å aktivisere deltakerne sammenlignet med å holde kurs der man samles fysisk.

Formatet som forfatteren praktiserer på webinar er korte presentasjonsøkter med hyppige pauser hvor deltakerne kan stille spørsmål og selv teste ut det som ble presentert. Disse pausene pleier å være veldig stille. Kursholderen følger med i chatten og webkameravideoene til deltakerne etter tegn til aktivitet. Ser det ut som de jobber aktivt med fagstoffet, eller ser de ut som de er klar til å gå videre?

Det virker som om aktivitetsnivået på et webinar er avhengig av at én eller to deltakere slår på mikrofon for å stille spørsmål eller diskutere et tema. Da henger ofte flere seg på og en muntlig diskusjon oppstår. Forfatteren har inntrykk av at færre deltakere på et webinar bidrar til at flere engasjerer seg. Dette kan sees i sammenheng med det som ble diskutert ovenfor om opptak. Man er redd for å stille et «dumt» spørsmål når man vet at det er mange på webinaret som kommer til å høre spørsmålet. I tillegg vil spørsmålet vises i opptaket.

Det er få som bruker chatten i et webinar til å stille spørsmål, selv om kursholderen oppfordrer til dette. Det er nok en terskel å formidle et spørsmål skriftlig og at det kan ta tid til å skrive det. Når kurs holdes på en PC-lab kan deltakerne stille spørsmål til sidemann eller til kursholderen. Dessuten kan man lett vise egen PC-skjerm til kursholderen for å vise det som man vil spørre om. Slike muligheter er vanskelig å få til innenfor et webinar, og dermed kan webinarets format sees på som et hinder til aktiv deltakelse. Likevel er det tiltak som kan tas.

Tiltak

Et tiltak som hjelper, særlig hvis det er mange deltakere på webinar, er å ha en medhjelper som deltar i chatten. Han/hun svarer på spørsmål fortløpende, hjelper de som opplever tekniske problemer, legger ut lenker til relevant innhold, gjentar skriftlig det som blir presentert muntlig, og generelt oppfordrer til aktive deltakere.

Et annet tiltak som kan hjelpe når det er mange deltakere er å dele dem opp i mindre grupper. Adobe Connect har en funksjon for å gjøre dette. Forfatteren har deltatt på slike økter, men har ikke prøvd å holde en selv.

En gang prøvde forfatteren og hennes kollegaer en variant som de kalte for «hybridwebinar». I dette tilfelle satt kursholderen på kontoret sitt og overførte live til auditorium på hver campus. I tillegg kunne man velge å koble opp til webinarplattformen på egen hånd. Målet var å gjøre det lettere å delta og stille spørsmål. Når man deltok på et auditorium var det ingen krav til deltakernes utstyr eller teknisk kompetanse i motsetning til webinar hvor man selv må koble opp datamaskinen. På hvert auditorium var det noen tilstede som kunne svare på spørsmål, eller videreformidle dem til kursholderen. Ideen var god, men oppmøte var skuffende. Atskillig færre enn det pleier å delta på kurs på auditorium, og oppmøte var lavt sammenlignet med hvor mange så opptakene i etterkant.

Erfaringen så langt er at det er lettere å engasjere deltakere når man holder kurs på et auditorium eller en PC-lab. Det er noe med å kunne se folk direkte i øynene og være i samme rom som gjør dette lettere. På webinar, der man sitter på eget kontor, kan kursholderen føle at han/hun snakker til tom luft. Dette er ikke å si at det er umulig å engasjere deltakere på et webinar, men understreker hvor viktig det er at man finner gode metoder, slik at webinarer blir mer læringsrikt og en positiv opplevelse for alle parter.

Jo flere webinar man deltar på, jo lettere vil det bli. Man trenger tid til å bli vant til formatet. Tiltaket da er å fortsette å holde webinar og jobbe med å forbedre formatet og metodene.

Jakten fortsetter

I denne artikkelen har forfatteren presentert hennes erfaringer med å holde opplæring i programvare og teknologi som er en del av utdanningsaktiviteten ved UiT Norges arktiske universitet. Tilbudet om opplæring må være lik på alle campuser og for alle ansatte og studenter ved universitetet. Webinar er en skalerbar måte å løse dette behovet. På den andre siden, synes forfatteren at det er utfordrende å engasjere kursdeltakere på et digitalt

webinarrom sammenlignet med graden hun kan få det til når alle samles på et fysisk rom. Ved å dele erfaringer, både de positive og aspektene som kan forbedres, håper forfatteren å bidra til felles utvikling av gode metoder for å holde webinar.